

# TÜM DERSLER

## KONU ANLATIMI



- ✦ TÜRKÇE
- ✦ MATEMATİK
- ✦ FEN BİLİMLERİ
- ✦ SOSYAL BİLGİLER
- ✦ DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
- ✦ İNGİLİZCE

**ISLEYEN**  
**ZEK A**



# 6

SINIF

## TÜRKÇE

**Kelimenin Anlamı ve Yorumu**

**Cümlenin Anlamı ve Yorumu**

**Paragrafın Anlamı ve Yorumu**

**Kelimenin Yapısı**

**İsim**

**Sıfat (Ön Ad)**

**Tamlamalar**

**Zamir (Adıl)**

**Edat (İlgeç), Bağlaç, Ünlem**

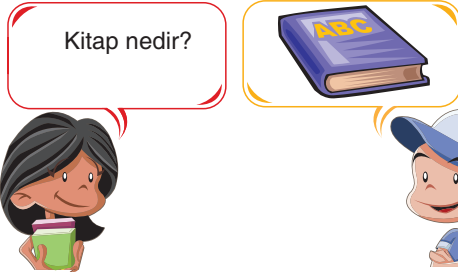
**Yazım Kuralları**

**Noktalama İşaretleri**



## KELİMENİN ANLAMI VE YORUMU

- \* İnsan, diğer insanlarla iletişim kurup duygu ve düşüncelerini anlatabilmek için kelimeleri veya bazı işaretleri kullanır. İnsanların, düşündüklerini ve duygularını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşmaya **dil** denir.
- \* Dildeki anlamlı en küçük ses veya ses birliğine **kelime (sözcük)** denir. Kelimelerin bir anlamı vardır. Kelimeler doğada ya bir varlığı ya da bir kavramı karşılar. Örneğin; "kitap" kelimesini duyduğumuzda zihnimizde, "ciltli veya cilsiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yapraklarının bütünü" olan varlığın şekli canlanır.
- \* Yani kelimeler bir varlığı veya kavramı simgeler.



Aşağıdaki cümlelerde "ağız" kelimesinin sizde çağrıştırdığı varlıkları ve kavramları belirleyiniz.

- \* Çocuğun ağzındaki şeker sanki hiç tükenmiyordu.
- \* Üç beş yaşlı kadın kapının ağzında oturmuşlardı.
- \* Karadeniz ağzı ile konuşan adamı sanki bir yerden tanıyordum.

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi bazen bir kelime birden çok varlığı veya kavramı karşılayabilir. Yani bir kelimenin birden çok anlamı olabilir. Kelimeler ilk ortaya çıktıklarında tek anlamları vardır. Fakat kelimeler toplum içerisinde kullanılırken ihtiyacı karşılamak amacı ile doğada ilk anlamlarının belirttiği varlığa benzerliği olan varlıklara da ad olmuştur. Bunun dışında kelimeler mecaz yoluyla da yeni anlamlar edinmişlerdir.



## Örnek Soru

1. Sofraya pilav gelince Aziz eğilerek kokladı.
2. Tenis oynarken oyuncular yüz çeşit çeviklik içinde eğilir.
3. Bu adam hangi işe eğilmişse o işte başarı elde etmiştir.
4. Türk milleti hiçbir zaman başka uluslar önünde eğilmez.

**Yukarıdaki cümlelerde "eğilmek" kelimesi kaç farklı anlamda kullanılmıştır?**

- A) 1                      B) 2                      C) 3                      D) 4



## Çözüm

"Eğilmek" kelimesi birinci cümlede "belirli bir yönle açı oluşturacak şekilde durum almak", ikinci cümlede "bir işi yapmak için belini bükmek", üçüncü cümlede "bir işi önemseyip ele almak", dördüncü cümlede "başkasının baskı ve egemenliğini benimsemek" anlamında kullanılmıştır.

D

- \* Başlangıçta tek bir anlamı varken zamanla benzetme ve mecaz yoluyla yeni anlamlar kazanmış kelimelere çok anlamlı kelimeler denir. Kelimelerin bu durumuna da çok anlamlılık denir.

Kelimeler çok anlamlılık özelliğini cümle içerisinde kazanır. Kelimeler tek başına kullanıldıklarında her zaman gerçek anlamlıdır.



## Örnek Soru

1. Bütün eşyalarını toplayıp bize yerleştirdi.
2. Çocuk, bozuklukları istemeyince ona bütün para verdi.
3. Bütün bir ekmeği bir öğünde bitirdi.
4. Bilgisayarla ilgili bütün dergileri takip ederdi.

**Yukarıdaki cümlelerde "bütün" kelimesi kaç değişik anlamda kullanılmıştır?**

- A) 1                      B) 2                      C) 3                      D) 4

## Çözüm

“Bütün” kelimesi 3. cümlede “parçalanmamış” anlamında, 2. cümlede “bozukluk olmayan” anlamında, 1 ve 4. cümlelerde “çok sayıdaki varlık ve nesnelerin hepsi” anlamında kullanılmıştır.

C

Kelimeleri anlam özelliklerine göre aşağıdaki gibi inceleyeceğiz.

## GERÇEK, MECAZ VE TERİM ANLAMLI KELİMELER

### Gerçek Anlam

Aşağıdaki cümlelerde renkli yazılan kelimelere dikkat ediniz.

- › Kardeşimin bu sabah **burnu** kanamış.
- › Yemeğe yine **acıyı** çok atmıştı.

Bu cümlelerde renkli yazılan kelimeler gerçek anlamları ile kullanılmıştır. “Burun” kelimesi “alınla üst dudak arasında bulunan çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı” anlamıyla, “acı” kelimesi “bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı tat” anlamıyla kullanılmıştır. Bu kelimeleri duyduğumuzda aklımıza ilk önce bu anlamları gelmektedir.

- \* Bir kelimenin başlangıçta yansıttığı ilk anlamına veya bir kelimenin akla gelen ilk anlamına **gerçek anlam** denir. Kelimenin gerçek anlamı her zaman sözlükte ilk sırada yer alır.

### Mecaz Anlam

Aşağıdaki cümlelerde renkli yazılan kelimelere dikkat ediniz.

- › Toplantıda bize çok **ağır** sözler söyledi.
- › Havadaki **keskin** parfüm kokusu odadaki herkesi rahatsız etti.

Yukarıdaki cümlelerde renkli yazılan kelimelerin gerçek anlamları ile hiçbir alakaları yoktur. “Ağır” kelimesinin gerçek anlamı, “tartıda çok çeken, hafifin karşıtı”dır. Bu cümledeki anlamıysa “hoş olmayan,

kötü”dür. Görüldüğü gibi kelimenin gerçek anlamı ile cümledeki anlamı arasında hiçbir ilişki yoktur. İkinci cümledeki renkli yazılan kelimenin gerçek anlamı, “çok kesici, iyi kesen”dir. Cümledeki anlamı ise “etkili, sert”tir.

- \* Sözü etkili kılmak amacıyla kelimenin gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak cümlede yeni anlamlar kazanmasına **mecaz anlam** denir.

## Uyarı

Kelimeler tek başlarına mecaz anlamı olmaz. Ancak cümle içerisinde mecaz anlam kazanır. Mecaz anlam kazanan kelime genellikle soyut özellik gösterir.

## TEOG Kasım 2013

1. Bahçedeki **ham** elmaları koparmamalısın.
2. Rafineride **ham** petrol işleniyor.
3. **Ham** vücutla ancak bu kadar koşabilirim.
4. **Ham** adamlarla bu konuyu tartışmam.

**Numaralanmış cümlelerin hangisinde altı çizili kelime, mecaz anlamıyla kullanılmıştır?**

- A) 1                      B) 2                      C) 3                      D) 4

## Çözüm

D seçeneğinde “ham” kelimesi “karakter, kişiliği tam oturmamış” anlamıyla yani mecaz anlamda kullanılmıştır.

D

### Terim Anlam

Aşağıdaki cümlelerde renkli yazılan kelimelere dikkat ediniz.

- \* Geçen ders **sifatları** işlemiştik.
- \* **Çıkarma** işlemi kısa yoldan yapmasını öğreteceğim.

Bu cümlelerde renkli yazılan kelimeler Türkçe ve matematik derslerinde kullanılmaktadır. Bu derslerle ilgili özel kavramları karşılamaktadır.

- \* Bilim, sanat ya da meslek dallarından herhangi biri için kullanılan özel kelimelere **terim anlamlı kelimeler** denir.



TEOG Nisan 2014

“Kök” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamıyla kullanılmıştır?

- Aniden başlayan tipi ve fırtına onların sıcak evini kökünden sarsıyordu.
- Köklü geçmişe dayanan güzel bir dostlukları vardı.
- Yaşadıkları sorunu kökünden çözmek için bir araya geldiler.
- Yaptırmak kelimesinin kökünü bulmak için bütün eklerini çıkardı.



Çözüm

D seçeneğinde “kök” kelimesi dil bilgisi terimi olarak kullanılmıştır.

D



Uyarı

Bazen terimler, günlük yaşamda terim anlamlarının dışında kullanılarak mecazlaşabilir.

Senin sözlerin konuya farklı **açıdan** bakmamı sağladı.

Bu cümlede, bir matematik terimi olan “açı” kelimesi mecazlaşmıştır.

## KELİMELER ARASINDAKİ ANLAM İLİŞKİLERİ

### Eş Anamlı (Anlamdaş) Kelimeler

Aşağıdaki cümlelerde renkli yazılan kelimelere dikkat ediniz.

- \* **Konuklarımızı** ağırlamak için annem birçok yemek yapmış.
- \* Amcamlara bu akşam Ankara'dan **misafir** gelecekmiş.

Bu cümlelerde renkli yazılan kelimelerin anlamları aynıdır. Kelimelerin yerlerini değiştirsek de cümlelerin anlamları değişmez. Örneğin, “Misafirlerimizi ağırlamak için annem birçok yemek yapmış.” desek de cümlelerin anlamı aynıdır.

- \* Yazılışları farklı, anlamları aynı olan kelimelere **eş anlamlı (anlamdaş)** kelimeler denir.



Uyarı





Bir kelimenin eş anlamlısı, o kelimenin cümledeki kullanımına göre belli olur. Çünkü dilimizde kelimeler cümledeki kullanımına göre anlam kazanmaktadır.

Bir dilin kendi söz varlığında eş anlamlılık olmaz. Eş anlamlılık söz konusu ise kelimelerden biri yabancı kökenlidir.



Örnek Soru

Aşağıdaki çocuklardan hangisinin söylediği cümlede altı çizili kelimenin eş anlamlısı vardır?

-  Kış gelince kendine yeni ayakkabı almış.  
Turan
-  Acı biberleri buraya koysunlar.  
Canan
-  Yol kenarında taze balık satıyorlar.  
Nurcan
-  Kullandığın sözcüklere dikkat etmelisin.  
Ünal



Çözüm

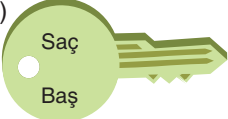

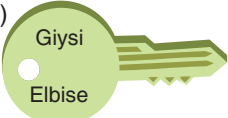

Turan, Canan ve Nurcan'ın cümlesindeki altı çizili kelimelerin eş anlamlısı yoktur. Ünal'ın cümlesindeki altı çizili sözcüğün eş anlamlısı “kelime” dir.

D

## Örnek Soru

Erdem, kütüphanede kitap okumak istemektedir. Fakat kapı kilitlidir. Kilidi, üzerinde “eş anlamlı” kelimelerin yazılı olduğu anahtar açmaktadır.

**Buna göre Erdem, aşağıdaki anahtarlardan hangisini kullanmalıdır?**

- A)  B) 
- C)  D) 

## Çözüm

Erdem, giysi ve elbise yazılı anahtarı kullanmalıdır. Çünkü giysi ve elbise eş anlamlı kelimelerdir.

C

## Yakın Anlamlı Kelimeler

Aşağıdaki cümlelerde renkli yazılan kelimelere dikkat ediniz.

- > İp kopunca boncuklar etrafa **saçıldı**.
- > Bardak devrilince çay **döküldü**.

Bu cümlelerdeki renkli yazılan kelimeler anlam olarak birbirleriyle tam örtüşmez. Kelimeleri birbirinin yerine kullanamayız.

- \* Anlamları birbirleriyle tam örtüşmeyen, fakat birbirine yakın olan kelimelere **yakın anlamlı kelimeler** denir.

## Uyarı

Kelimelerin yakın anlamlılık özellikleri de cümle içerisinde kullanıma göre belirir. Bunun için bazen yakın anlamlı gibi görünen kelime cümlede kullanımına göre yakın anlamlı olmayabilir. “Yasaları çiğnemek”, “Çiçekleri çiğnemek”, “Çiçeklere basmak”.

## Çıkış Sorular

“Ağrıları yüzünden sabaha kadar hiç yatmadı.” cümlesindeki altı çizili kelimenin yakın anlamlısı aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Bugüne kadar acılarını hep içine atarak yaşamış.  
B) Kolunun sızısından ne yapacağını bilmiyordu.  
C) Tek amacı, ileride diş doktoru olup hastaları iyileştirmektir.  
D) Etrafındaki insanların kendisine böyle davranmalarına çok üzülüyor.

## Çözüm

Soru kökündeki cümlede altı çizili olan “ağrı” kelimesinin yakın anlamlısı “sızı” kelimesidir..

B

## Örnek Soru

“Annesi çocuğun elinden tutmuştu.” cümlesindeki “tutmak” kelimesinin yakın anlamlısı hangi cümlede kullanılmıştır?

- A) Sana ulaşabilmek için çok çabaladım.  
B) Patronun gözüne girmek için uzun süre çalıştım.  
C) Kaleci, bu sert şutu kolayca yakaladı.  
D) Çocuğun yine inadı tutmuş, gitmem deyip duruyor.

## Çözüm

“Tutmak” kelimesinin yakın anlamlısı “yakalamak” kelimesidir.

C

## Karşıt (Zıt) Anamlı Kelimeler

Aşağıdaki cümlelerde renkli yazılan kelimelere dikkat ediniz.

- › Elimde üç misketim **var**.
- › Benim elimde hiç misketim **yok**.

Bu cümlelerdeki renkli yazılı kelimeler anlam olarak birbirinin tam karşıtıdır.

- \* Anlam bakımından birbirine karşıt olan, aykırı düşen kelimelere **zıt anlamlı kelimeler** denir.



### Uyarı

Eylemlerdeki olumsuz anlam ile karşıt anlamlılığı karıştırmamak gerekir. Örneğin "gitmek" sözcüğünün karşıtı "gitmemek" değil "gelmek" tir.



### Örnek Soru

- 1 ve 2. kelimeler arasında eş anlamlılık ilişkisi vardır.
- 1 ve 3. kelimeler arasında zıt anlamlılık ilişkisi vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu bilgilere göre düzenlenmiştir?

	1. kelime	2. kelime	3. kelime
A)	Büyük	Kocaman	İri
B)	Genç	Yaşlı	İhtiyar
C)	Kötü	Fena	İyi
D)	Soğuk	Sıcak	Serin



### Çözüm

Kötü ve fena kelimeleri eş anlamlıdır, kötü ve iyi kelimeleri zıt anlamlıdır.

C



### Uyarı

Kelimeler, karşıt anlamlılık ilişkilerini de cümle içerisinde kazanır. Örneğin "Boş sözleri ile herkesi sıkıyor." cümlesindeki "boş" kelimesi ile "Dolu bardakları dağıttım." cümlesindeki "dolmuş" kelimesi karşıt anlamlı değildir.



### Örnek Soru

1. şehir ⇒ kent
2. ulus ⇒ millet
3. sınıf ⇒ derslik
4. genç ⇒ ihtiyar

Yukarıdaki kelime eşleştirmelerinin hangisinde farklı bir anlam ilişkisi vardır?

- A) 1      B) 2      C) 3      D) 4



### Çözüm

1, 2 ve 3. eşleştirme eş anlamlı kelimelerle ilgilidir. 4. eşleştirme karşıt anlamlı kelimelerle ilişkilidir.

D

İşleyen Zeka Yayınları

## Eş Sesli (Sesteş) Kelimeler



Burak

Bahçedeki **gül** ağacının kokusu her yanı sarmış.



Doruk

Orta sıradaki çocuk hiç durmadan **gülüyor**.



Sinem

Burak ve Doruk'un cümlelerinde renkli yazılan sözcüklerin anlamları aynı mıdır?



Elif

Hayır aynı değildir. O sözcüklerin yazılışları aynı ama anlamları farklıdır.

- \* Yazılışları aynı anlamları farklı olan kelimelere **eş sesli (sesteş)** kelimeler denir.



**Uyarı**

Bir kelimenin gerçek, yan ve mecaz anlamları arasında sesteşlik ilişkisi yoktur. Çünkü her sesteş kelime temel anlamlıdır.

“kâr - kar, hâlâ - hala” gibi okunuşları farklı olan kelimeler de sesteş değildir. Sesteşlik ilişkisi de kelimenin cümlede kullanımı ile belli olur.

**TEOG Nisan 2014**

“Ara sıra kır kokuları getiren hafif bir rüzgar esiyordu.”

**Bu cümledeki “kır” kelimesinin eş seslisi aşağıdakilerin hangisinde kullanılmıştır?**

- A) Bir kır gezisinde, tesedüfen tanıştık onunla.
- B) Kır çiçekleri topladım bu sabah senin için.
- C) Ellerini, kırları artan saçları arasında gezdirdi.
- D) Oğlum, kırlarda koşup oynamayı çok sevdi.

**Çözüm**

Cümlede “kır” kelimesi “Şehir ve kasabaların dışında kalan çoğu boş ve geniş yer” anlamında kullanılmıştır. A, B ve D seçeneklerinde de bu anlamda kullanılmıştır. C seçeneğinde “renk” anlamında kullanılarak cümlede kullanılan “kır” kelimesinin sesteşi olmuştur.

**Örnek Soru**

“Çocuk yine gelip oyunu bozmuş.”

**Ali'nin cümlesindeki “boz” kelimesinin eş seslisi hangi cümlede kullanılmıştır?**

- A) Adamlardan birisi anlaşmayı bozmuş.
- B) Semih'in, işimizi bozacağını biliyordum.
- C) Nasrettin Hoca boz eşeğine atlayıp gitmiş.
- D) Bu çocuk benimle Ayşe'nin arasını bozdu.

**Çözüm**

Ali'nin cümlesindeki “boz” kelimesinin eş seslisi C seçeneğinde kullanılmıştır.

**Örnek Soru**

Ellerindeki ağır kolilerle zar zor yürüyordu küçük çocuk.

**Bu cümledeki “ağır” kelimesinin zıt anlamlısı aşağıdakilerin hangisinde vardır?**

- A) İnce sözler söyleyerek arkadaşlarının kalbini alıyordu.
- B) Okan, arkadaşından hafif olduğu için daha hızlı koşuyordu.
- C) Sığacık'ta çok güzel arkadaşlıklar kurduk bir haftada.
- D) Doğru insanlardan yanlış sözler duyamazsınız.

**Çözüm**

Öncülde verilen cümlede “ağır” kelimesi “tartıda çok çeken” anlamıyla kullanılmıştır. A, C ve D seçeneklerinde ağır sözcüğünün zıt anlamlısı yoktur. B seçeneğinde kullanılan “hafif” kelimesi “tartıda az gelen” anlamıyla kullanılmıştır ve “ağır” kelimesinin zıt anlamlısıdır.

## A. Aşağıdaki cümlelerde yer alan mecaz anlamlı kelimelerin altlarını çiziniz.

1. Çoluk çocuğu uğruna kendini harcadı.
2. Kendi dünyaları içinde ne tatlı ne özlü konuşurlardı.
3. Ellerinde kalan tüm malları zavallı adama dayamışlar.
4. Söylenenleri destekliyor, onlara dayanak oluyordu.

## B. Aşağıdaki cümlelerde renkli yazılan kelimelerin gerçek anlamda kullanıldığı cümlelerin başına (+), gerçek anlamda kullanılmadığı cümlelerin başına (-) koyunuz.

1.	Bu akşam dişi yine <b>çok</b> ağrımış.
2.	Dedemin kulağı <b>ağır</b> işitiyordu.
3.	<b>Mesleği</b> ile ilgili kitapları çok azdı.
4.	Ateşli tartışmalara girdiği zaman bile <b>ölçüyü</b> kaçırmazdı.
5.	İşinde çok kısa sürede <b>parladı</b> .
6.	Kardeşim sonunda okumayı <b>söktü</b> .
7.	Elimizdeki elmaları bakkalda <b>tartacağız</b> .
8.	Akşam işten gelince salondaki kanepeye <b>uzandım</b> .

## C. Aşağıdaki cümlelerde terim anlamlı kelimelerin altlarını çiziniz.

1. Öğretmenimiz defterimize birer doğru çizmemizi istedi.
2. İki perdelik bir oyunda rol almıştım.
3. Zamirler, isimlerin yerine kullanılan kelimelerdir.
4. Metindeki mecaz anlamlı kelimeleri bulmamı istediler.
5. Hücre çeperi, hücrenin dış etkilere karşı korunmasını sağlar.

## D. Aşağıdaki kutularda numaralanmış kelimeleri eş anlamlıları ile eşleştiriniz.

1	millet	a	kent
2	vatan	b	ırmak
3	öğrenci	c	yabancı
4	sınıf	ç	yaş
5	ev	d	ak
6	aş	e	yemek
7	beyaz	f	konut
8	ıslak	g	derslik
9	el	ğ	talebe
10	nehir	h	yurt
11	şehir	i	ulus

## E. Aşağıdaki cümlelerde karşıt anlamlı olan kelimelerin altlarını çiziniz. Kelimelerin karşıt anlamlılarını birer cümlede kullanınız.

- ✦ Atalarımızın dediği gibi, tok ağırlaması zordur.  
.....
- ✦ Kuru elbiseleri içeri almasını söyledim.  
.....
- ✦ Soğuk su içince bademcikleri şişmiş.  
.....
- ✦ Bu saatte hiç açık dükkân bulamazsınız.  
.....
- ✦ Yaşlı bir kadına yardım etmişler.  
.....
- ✦ Acı bir haber tüm çalışanları sarstı.  
.....
- ✦ Uzun saçlı çocuk, kardeşime benziyor.  
.....

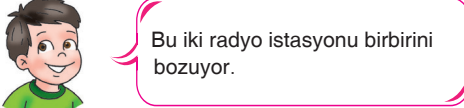
## F. Aşağıdaki kelimeleri eş sesli olacak şekilde cümlede kullanınız.

yıl	: .....
yıl	: .....
yaz	: .....
yaz	: .....
aç	: .....
aç	: .....

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “kuru” kelimesi mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Bu mevsimde kuru soğan bulmak çok zor.  
 B) Kuru bir anlatımı olan yazar, anlatımını değiştirmek istemiyor.  
 C) Annem tüm gömleklerimi yıkamış, hiç kuru gömleğim yok.  
 D) Kuru toprak suya hasret bir şekilde bekliyor.

2. “Bozmak” kelimesini aşağıdaki kişilerden hangisi “biçimini ve kullanımını değiştirmek” anlamında kullanmıştır?

- A)   
 B)   
 C)   
 D) 

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “bölük” kelimesini “bir bütünden ayrılmış olan kısım” anlamında kullanılmıştır?

- A) Saçlarını bölük bölük yapmış.  
 B) Amcamlar öteki bölükte oturuyor.  
 C) Birler bölüğündeki sayıları toplayın.  
 D) Sen bu bölüğün askeri değilsin.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “burun” kelimesini gerçek anlamı değildir?

- A) Çocuğun burnu babasınıninkine benziyordu.  
 B) Burnu kanayınca doktora götürmüşler.  
 C) Burnundaki eti gelecek hafta alıracakmış.  
 D) Öyle sinirli ki âdeta burnundan soluyordu.

5. 1. Sıcak suyu koyunca elindeki bardak çatlamış.  
 2. Soğuklardan dolayı işçilerin çoğunun elleri çatlamıştı.  
 3. Kaşığı tabağa hızlıca vurunca tabak çatladı.  
 4. O kadar yemek yedik ki nerdeyse çatlayacaktık.

Yukarıdaki cümlelerde “çatlamak” kelimesi kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

6. 1. Sanem’i bana karşı iyi doldurmuşlar.  
 2. Söylediğim sözlerin onu kıracağıni hiç düşünmemiştim.  
 3. Akşamki rüzgârda telefon telleri kopmuş.  
 4. Adamın miskin davranışları hepimizi şaşırttı.

Numaralanmış cümlelerde altı çizili kelimelerden hangileri mecaz anlamlıdır?

- A) 1 ve 2. B) 1 ve 3.  
 C) 2 ve 3. D) 2 ve 4.





7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamı kelime kullanılmıştır?

- A) Soğuk havalarda sıkı giyinmek gerekir.  
 B) Raftaki tüm tabaklar sarsıntı ile yere dökülmüş.  
 C) Bulutlu bir havada pikniğe gitmek istemem.  
 D) İstanbul ağzı ile konuşan kadın, Türkçe öğretmeniymiş.





8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili kelime terim anlamı değildir?

- A) Binler bölüğünden bir yüzlük olarak işe başlamalısın.  
 B) Akıl akıldan üstündür diye boşuna dememiş, atalarımız.  
 C) Hücre bölünmesiyle çoğalır mantarlar.  
 D) Bu iki kelime arasında ulama oluşmaz.

9. “Bağlamak” kelimesini aşağıdaki öğrencilerden hangisi mecaz anlamda kullanmıştır?

- A)  Koray  
Abbas Dayı atını söğüt ağacına bağlamıştı.
- B)  Selin  
Kopan telleri sonunda bağlamayı başardık.
- C)  Sanem  
O kadar dil dökmesi boşa değil, iş bağlıyor.
- D)  Turan  
Kardeşim hâlâ ayakkabılarını bağlayamıyor.

10. “Model” kelimesini aşağıdaki kişilerden hangisi “bir özelliği olan nesne veya kişi” anlamında kullanmıştır?

- A)  Koray  
Modelimiz bir saat sonra burada olacak.
- B)  Selin  
Elbiselerin modelini hiçbirimiz beğenmemiştik.
- C)  Sanem  
Kendine model olarak öğretmenini almıştı.
- D)  Turan  
Son model bir arabayla bizi almaya geldi.

11. 1. Kara kara bulutlar gökyüzünü kapladı.  
2. Evlerin bir tarafını yol, üç tarafını da çam ormanları kaplar.  
3. Sert ve uzun bıyıkları dudaklarının üstünü kaplamış.  
4. Buralara gelince içimi sevinç kaplıyor.

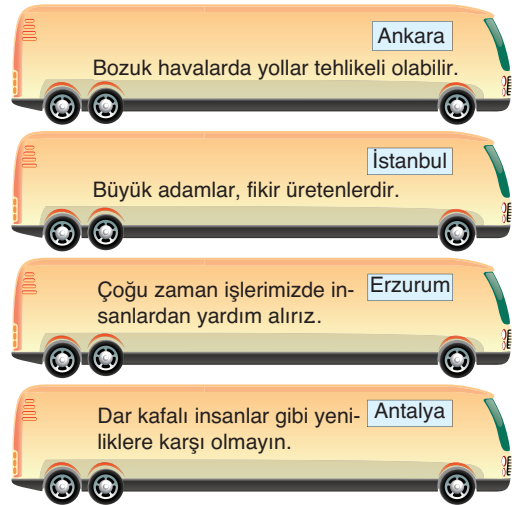
Yukarıdaki cümlelerde “kaplamak” kelimesi kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

12. “Ayak” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde “yürüyüşün ağırlık veya çabukluk derecesi” anlamındadır?

- A) Aldığı ayakkabı ayağını sıkınca o ayakkabıyı giymeyi bırakmış.  
B) Sandalyenin ayağı kırılınca evde oturacak yer kalmadı.  
C) Senin ayağınla köye akşama kadar varamayız.  
D) Yarışın son ayağında atletimiz öne geçmeyi başardı.

13.



Yukarıdaki otobüslerin hangisindeki cümlede mecaz anlamlı kelime kullanılmamıştır?

- A) Ankara B) İstanbul  
C) Erzurum D) Antalya

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, altı çizili kelime mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Duruşundan karanlık işler çevirdiği belliydi.  
 B) Koyu renkli bir gömlek almayı düşünüyorum.  
 C) Turu tamamlayamadan yarıştan ayrıldım.  
 D) İçindeki sesin seni nereye götüreceğini bil.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “kuşak” kelimesi terim anlamlıdır?

- A) Bizim kuşağın insanları hep geleceğe umutla bakar.  
 B) Belindeki kuşaktan Karakeçili olduğu anlaşılıyor.  
 C) Orta kuşak ülkelerini gelecekte susuzluk bekliyor.  
 D) Yaşlı kadın kuşağından çıkardığı keseyi bana uzattı.

3. “Görmek” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde, “yüzü bir yere doğru olmak” anlamındadır?

- A) Evin güneş gören odasını bana ayırmışlar.  
 B) Merdivenin arkasındaki küçük odayı daha önce hiç görmemiştim.  
 C) Onun gözü yalnız parayı görüyor.  
 D) Bu ova senin gibi yüzlerce insanın sevdasını gördü.

4. 1. Havada uçan kuş vurulmuş gibi birdenbire yere düştü.  
 2. Sen bu işin üstüne nedense çok düşüyorsun.  
 3. Nedense kaç gündür ailem hep aklıma düşüyor.  
 4. Babasının Ankara'ya tayininin çıkması bu tarihlere düşer.

Yukarıdaki cümlelerde “düşmek” kelimesi kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, “kaynamak” kelimesi “iyileşmek” anlamında kullanılmıştır?

- A) Sobanın üzerindeki su saatlerdir kaynamıyor.  
 B) Burada karıncalar kaynıyor.  
 C) Elindeki yara üç gün içinde kaynamış.  
 D) Bu yaylanın her köşesinden bir pınar kaynar.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “hava” kelimesi mecaz anlamlıdır?

- A) Hava o gün biraz bozukçaydı, dışarıda yağmur yağıyordu.  
 B) Kaç gündür havada bir tek bulut yok.  
 C) Onu kendi havasına bırakırsak bu iş bir ayda bitmez.  
 D) Hava sabaha doğru çok soğuk olur burada.

7. “Tatmak” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde “duymak, hissetmek” anlamındadır?

- A) Bu pastadan ben de tatmışım.  
 B) O meşhur yörük ayranlarını tattık.  
 C) Bu adam yaşamın her acısını tatmış.  
 D) Bugüne kadar böyle bir bal tatmamışım.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, terim anlamı kelime kullanılmıştır?





- A) Çocuk basketbola başlayınca boyu epey uzadı.  
 B) Penaltıyı, Hakan'ın kullanmasını istediler.  
 C) Son zamanlarda oyun oynayacak vaktimiz olmadı.  
 D) Değişik zamanlarda aynı iş yerlerinde çalıştık.

- 9.
1. Depremde yolun belli bölümü çökmüş.
  2. Suyun başına çöküp elini yüzünü yıkamaya başladı.
  3. Soluk soluğa gelip kanepeye çöktü.
  4. Bu olaydan sonra tüm ümitlerim çöktü.

“Çökmek” kelimesi yukarıdaki cümlelerde kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1      B) 2      C) 3      D) 4

10. Aşağıdaki öğrencilerden hangisi “dil” kelimesini “düşünce ve duygularını bildirmeye yarayan araç” anlamı ile kullanmıştır?

- A)  Konuşma ve yazı dilini çok iyi kullanır.  
Murat
- B)  Terazinin dili kırıldığı için çalışmıyor.  
Berfin
- C)  Ateşlenince dili yara olmuş.  
Naz
- D)  Adama uzun süre dil döktük.  
Vahit

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili kelime mecaz anlamlıdır?

- A) Osmanlı Devleti'nin çöküş yıllarıydı.  
B) Eski elbiselerimi kaldırmama yardım etti.  
C) Boş tabakları kaldırmada bana yardım et.  
D) Sessizce odadan çıkıp gitmiş.

- 12.
1. Yemeğin ölçüsünü yine kaçırmış.
  2. Şiirlerini hece ölçüsüyle yazar.
  3. Şarkıyı ölçüsüne uygun okudu.
  4. Herkes hareketlerinin ölçüsünü belirlesin.

Bu cümlelerin hangilerinde “ölçü” kelimesi terim anlamıyla kullanılmıştır?

- A) 1 ve 2.      B) 1 ve 3.  
C) 2 ve 3.      D) 2 ve 4.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili kelime mecaz anlamlıdır?

- A) Saçı dökülmüş bir adam bizi karşıladı.  
B) Bizim boş vaatlere karnımız tok.  
C) Yürürken hiç dikkatli davranmıyorsun.  
D) Acıınca bir lokantaya girip yemek yedik.

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “sert” kelimesi mecaz anlamı değildir?

- A) Sert bakışları ile herkesi korkutuyor.  
B) Adamın sert bir sesi varmış.  
C) Sert davranışları yüzünden hep dışlanıyor.  
D) Sert bir tahta ile çöpleri iteliyor.

**DEYİMLER, ATASÖZLERİ, İKİLEMELER, SÖZ ÖBEKLERİ****Deyimler**

- › Biz yokken amcaları çocuklara **göz kulak olmuş**.
- › Ayla yine **pireyi deve yapıyor**.

Yukarıdaki cümlelerde renkli yazılan kelimeler öbeleşerek kendi anlamlarından farklı bir anlam kazanmışlardır. Birinci cümledeki “göz kulak olmak” deyimini “Korunması gereken kimseyi ya da şeyi görüp gözetmek” anlamıyla kullanılmıştır.

İkinci cümledeki “pireyi deve yapmak” söz öbeği “Önemsiz bir şeyi abartmak” anlamıyla kullanılmıştır. Görüldüğü gibi kelimelerin asıl anlamları ile bir bağı yoktur.

- \* Anlatımı güçlendirmek için en az iki kelimeyle kurulan, özellikle mecaz anlam kazanan söz öbeklerine **deyim** denir.

**Deyimlerin Özellikleri**

- \* Deyimler kalıplaşmış söz öbekleridir. Bu nedenle deyimleri oluşturan kelimelerin yerleri değiştirilemez. Kelimelerin yerine eş anlamlısı kullanılmaz: “Canı ağzına gelmek” deyimini “Ağzına canı gelmek” şeklinde kullanılmaz.
- \* Deyimler genellikle mastar biçiminde kullanılır: Bıyığı terlemek, ayak diremek...
- \* Deyimler genelde mecaz anlamlı sözlerdir: Göz atmak (kısa bir süre, fazla dikkat etmeden bakıvermek)
- \* Bazı deyimler gerçek anlamlıdır: Çoğu gitti azı kaldı, hem suçlu hem güçlü.
- \* Deyimlerin bazıları söz öbeği biçimindedir: Başına buyruk (istediği gibi davranan)
- \* Deyimler söylenmesi gereken ortam oluşunca söylenir.
- \* Deyimler genel yargı bildirmez, genel kural niteliği taşımaz, özel durumları anlatan söz öbekleridir.



TEOG Nisan 2014

Yaşadığı olumsuzluklara rağmen çevresindeki melek yüzlü, tatlı dilli insanlarla konuşur ve dünyayı toz pembe görürdü.

**Altı çizili deyim cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?**

- A) Üzücü durumlara bile iyimser gözle bakardı.
- B) Güzel konuşmalarıyla etrafındakileri etkilerdi.
- C) Yaptığı işe gereğinden fazla yoğunlaşıp çevresiyle ilgilenmezdi.
- D) Mutlu ve huzurlu bir yaşam için çabalardı.



Çözüm

Altı çizili deyim anlamı “iyimser olmak, üzücü durumlara bile iyi bakmak”tır. Bu anlamı karşılayan cümle A seçeneğinde verilmiştir.

A



Örnek Soru

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim, açıklamasıyla verilmiştir?**

- A) Onu övdükçe övüyor, göklere çıkarıyordu.
- B) Gönlü olmuş, gitmekten vazgeçmişti.
- C) Emekli olduktan sonra kabuğuna çekilmişti.
- D) Zengin ve gözü gönlü tok bir insandı.



Çözüm

A seçeneğinde deyim, açıklamasıyla verilmiştir. “Göklere çıkarmak” deyimini “övdükçe övmek” anlamındadır.

A

### Atasözleri

- › Et tırnaktan ayrılmaz.
- › Ateş düştüğü yeri yakar.

Yukarıdaki cümleler kalıplaşmış bir söz öbeğidir. Bu cümlelerde az sözle çok şey anlatılmıştır.

- \* Atalarımızın uzun gözlem ve deneyimleri sonucu oluşmuş, ders verici, kısa ve özlü sözlere **atasözü** denir.

### Atasözlerinin Özellikleri

1. Atasözlerinin söyleyeni bilinmez, atasözleri halkın ortak malıdır. Kalıplaşmış sözler olduğu için kelimelerin yerleri değiştirilemez.
2. Atasözleri genel kural niteliği taşır, genel yargılar bildirir.



#### TEOG Nisan 2015

İnsan kendi memleketinden uzaklaşıp da farklı kültürdeki insanların yaşadığı yerlere gitti mi bilmediği, görmediği, şaşılacak olaylarla karşılaşmak, birtakım serüvenler geçirmek ister.

Çoğu kez, bunları yapamadığı içindir ki seyahatinden abartıcı hatta yalancı olarak döner ve yaşadıklarını anlatırken ---- .

**Bu metnin sonuna aşağıdaki deyimlerden hangisi getirilirse anlam bütünlüğü sağlanmış olur?**

- A) bire bin katar
- B) kılı kırk yarar
- C) ayakları yere basmaz
- D) gözüne hiç bir şey görünmez



#### Çözüm

Metinde sözü edilen kişilerin yapamadığı şeyleri abartarak yani bire bin katarak anlattığından söz ediliyor.

Buna göre metin "bire bin katar" deyimine tamamlanırsa anlam bütünlüğü sağlanmış olur.

**A**

### Atasözü ve Deyim Arasındaki Farklar

- › Atasözleri cümle niteliği taşır. Deyimlerde ise böyle bir sınırlama yoktur. Deyimler cümle içerisinde kullanılır.
- › Atasözleri yargı bildirir, deyimler yargı bildirmez.
- › Atasözlerinde öğüt verme amacı güdülürken deyimler anlatımı zenginleştirmek, anlatıma çekicilik kazandırmak için kullanılır.



#### Örnek Soru

1. Ağaç, yaprağıyla güler.
2. Her ağacın kurdu özünden olur.
3. Yalnız taş duvar olmaz.
4. Meyveli ağacı taşlarlar.

**Yukarıdaki atasözlerinden hangi ikisi aynı anlamı karşılamaktadır?**

- A) 1 ile 2
- B) 1 ile 3
- C) 2 ile 3
- D) 2 ile 4



#### Çözüm

1 ile 3 numaralı atasözleri aynı anlamı karşılamaktadır. Bu atasözlerinde birlik, beraberlik ve dayanışmanın önemi anlatılmaktadır.

**B**



#### Örnek Soru

Bizim düşünemediğimiz, akıl edemediğimiz bir çare başka bir kimsenin aklına gelebilir. Bu yüzden atalarımız "----" demişler.

**Bu metin aşağıdaki atasözlerinin hangisiyle tamamlanabilir?**

- A) Akıl için yol birdir.
- B) Akıl akıldan üstündür.
- C) Akıl yaşta değil baştadır.
- D) Akıl kişiye sermayedir.



#### Çözüm

Metinde bir kimsenin aklına gelmeyen bir çarenin başka birinin aklına gelebileceğinden söz edilmektedir. Buna göre metin "Akıl akıldan üstündür." atasözüyle tamamlanırsa anlam bütünlüğü sağlanmış olur.

**B**